

Trzej Panowie z Wiednia - Haydn, Mozart, Beethoven

- [Trzej Panowie z Wiednia - Haydn, Mozart, Beethoven](#)

Trzej Panowie z Wiednia - Haydn, Mozart, Beethoven

Ważne daty

1732-1809 – lata życia Josepha Haydna

1756-1791 – lata życia Wolfganga Amadeusza Mozarta

1770-1827 – lata życia Ludwiga van Beethovena

1787 – Wolfgang Amadeusz Mozart, *Eine Kleine Nachtmusik K 525*

1791 – Wolfgang Amadeusz Mozart, *Czarodziejski flet*

1791 – Wolfgang Amadeusz Mozart, *Requiem*

1824 – Ludwig van Beethoven, *Oda do Radości*

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

1) świadomie słucha wybranych dzieł literatury muzycznej

3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego;

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

6. Wymienia nazwy epok w dziejach muzyki (średniowiecze, renesans, barok, klasycyzm, romantyzm, muzyka XX w.) oraz potrafi wskazać kompozytorów reprezentatywnych dla nich.

7. Porządkuje chronologicznie postacie kompozytorów: np. Mikołaj Gomółka, Jan Sebastian Bach, Antonio Vivaldi, Wolfgang Amadeusz Mozart, Ludwig van Beethoven, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Karol Szymanowski, Witold Lutosławski, Wojciech Kilar, Henryk Mikołaj Górecki, Krzysztof Penderecki i inni).

8. Potrafi uzasadnić własne preferencje muzyczne, argumentując swoje wybory.

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

1. zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej.

Nauczysz się

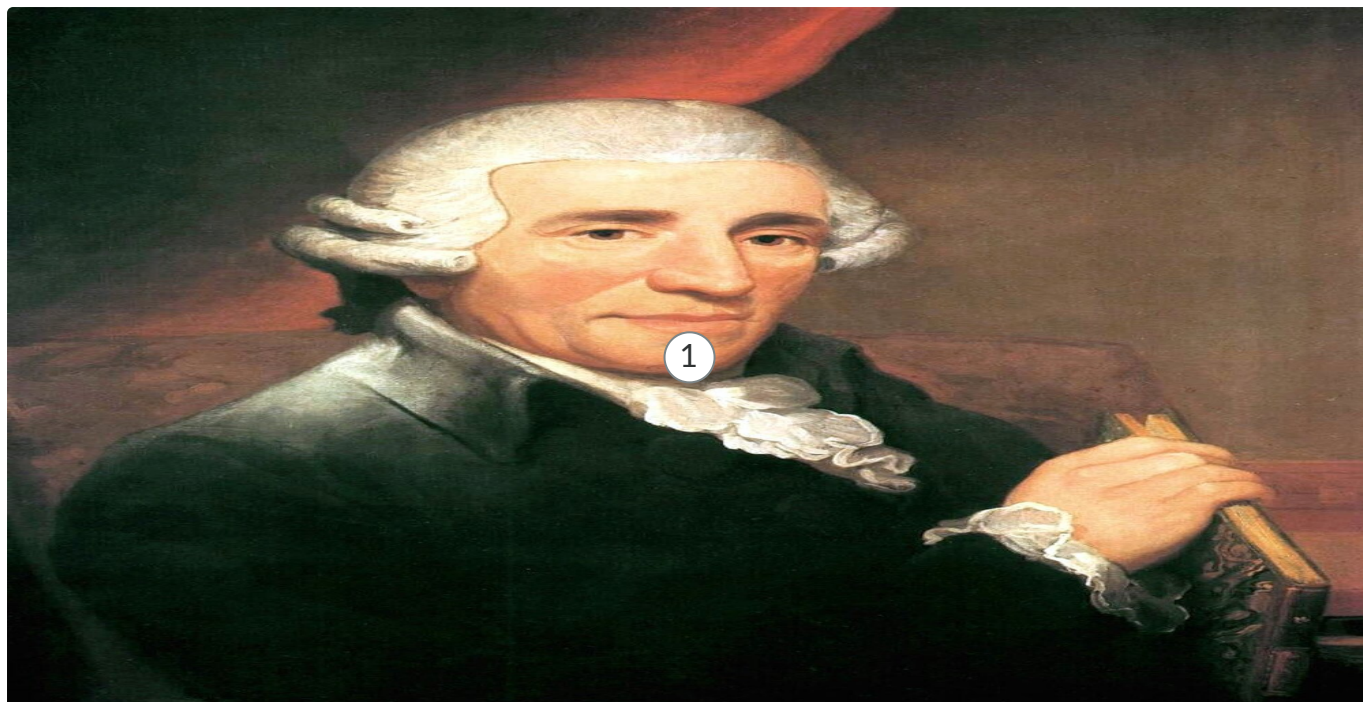
opisywać twórczość Klasyków Wiedeńskich;

opisywać cechy sonaty;

wykonywać melodię *Dla Elizy* Ludwiga van Beethovena.

Czym jest muzyka klasyczna?

Początkowo termin *klasyczny* odnosił się do muzyki powstałej w latach 1750 – 1827, a okres ten nazywany jest w klasycyzmem. Z czasem zaczęto używać terminu muzyka klasyczna w stosunku do muzyki poważnej, niezależnie od czasu w jakim powstała. Dla uniknięcia nieporozumień w terminologii muzykę powstałą w klasycyzmie określa się *klasycystyczną*. Największy wpływ na jej powstawanie mieli trzej kompozytorzy wiedeńscy: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeusz Mozart i Ludwig van Beethoven, których nazywa się Wielką Trójką Klasyków Wiedeńskich.

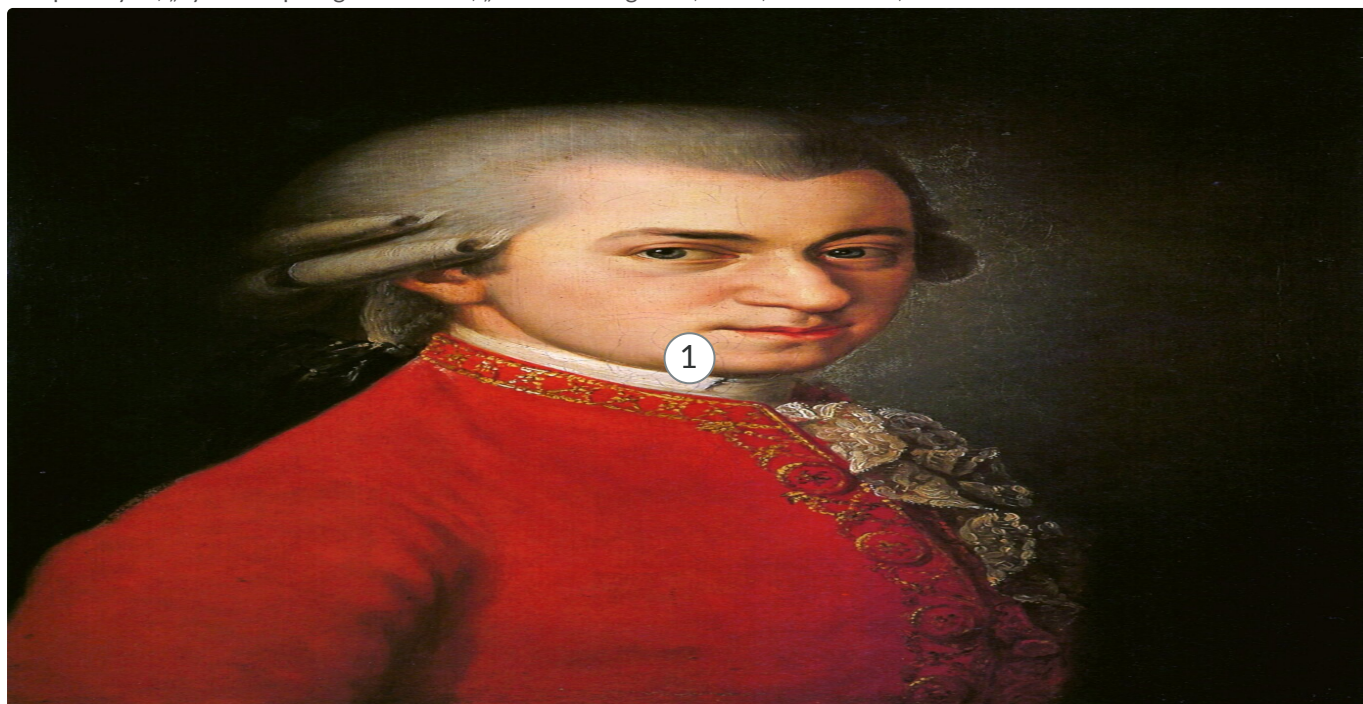
1

Joseph Haydn, *Symfonia pożegnalna nr 45, Menuet: Allegretto*

Wykonawca: Capella Istropolitana, dyr. Barry Wordsworth

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1CVgATuT>

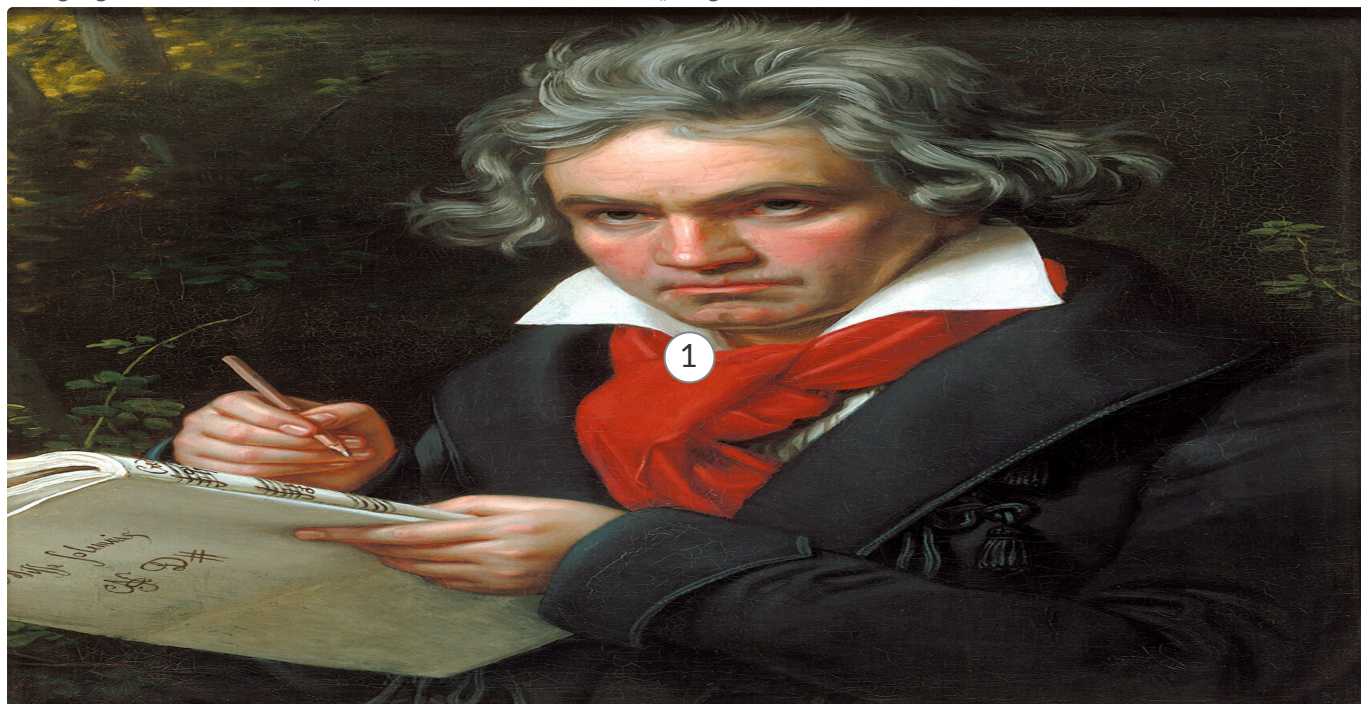
Joseph Haydn, „Symfonia pożegnalna nr 45”, „Menuet: Allegretto”, 1772, online-skills, CC BY 3.0

1

Wolfgang Amadeusz Mozart, *Eine Kleine Nachtmusik K 525, Allegro*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1CVgATuT>

1

Ludwig van Beethoven, *Oda do Radości*

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P1CVgATuT>

Ludwig van Beethoven, „Oda do Radości”, 1824, online-skills, CC BY 3.0

Wkład Klasyków Wiedeńskich w rozwój muzyki klasycystycznej

Dzięki Wielkiej Trójce Klasyków Wiedeńskich ukształtowała się i rozwinęła **sonata**, która była najpopularniejszą formą muzyczną klasycyzmu. Składa się z czterech części o kontrastującym **tempie**: pierwsza najczęściej była szybka (allegro), druga – powolna (np. adagio), trzecia była stylizowanym tańcem (np. **menuet**, **scherzo**), a ostatnia, popisowa utrzymana była w szybkim tempie i niekiedy przyjmowała formę **ronda**.

Polecenie 1

Wysłuchaj dwóch części *Sonaty Księżycowej* Ludwiga van Beethovena, pierwszej – powolnej oraz trzeciej – szybkiej. Zauważ różnice pomiędzy nimi. Podziel się przemyśleniami dotyczącymi kontrastu tempa w cyklu sonatowym i zapisz je poniżej.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RsHn9XBShvLe1>

Źródło: online-skills.

Film przedstawia dwie części Sonaty księżycowej Ludwiga van Beethovena wraz z ich zapisem nutowym. Na początku pojawia się plansza z napisem: Pierwsza część Sonaty Księżycowej Ludwiga van Beethovena zachowana jest w tempie Adagio sostenuto (powoli, powściągliwie) i jest częścią otwierającą cykl sonatowy. Słychać spokojną, bardzo smutną muzykę. Pojawia się zapis nutowy widać, że w lewej ręce pojawiają się półnuty a w prawej rozłożone akordy. Po pięciu taktach pojawia się w głosie górnym smutna, lakoniczna melodia. W zapisie widać wiele znaków chromatycznych, co świadczy o dość skomplikowanej harmonii utworu. Muzyka jest smutna, melancholijna, tylko czasami przebijają się bardziej optymistyczne tony, jakby za ciemnych chmur wyglądało na chwilę słońce. Na końcu pierwszej części melodia pojawia się w dolnym głosie. W połowie filmu pojawia się druga plansza z napisem: Trzecia reprezentacyjna część Sonaty Księżycowej zachowana jest w bardzo szybkim tempie - Presto agitato (szybko, niespokojnie) i zamyka cykl sonatowy. Słyszemy bardzo szybką i burzliwą muzykę. Pojawia się "bardzo gęsty" zapis nutowy. W zapisie prawej ręki widzimy dużo szesnastek, czasami ósemki wykonywane staccato, w lewej ręce motoryczny akompaniament składający się w większości z ósemek. Później prawa ręka wykonuje melodię a lewa akompaniament w rytmie szesnastek. Cała część powtarza się dwa razy.

Czy wiesz że?

Sonata Księżycowa nie ma klasycznej budowy, która powinna rozpoczynać się częścią szybką. Kompozytor zrezygnował z niej i rozpoczął dzieło częścią powolną, która w budowie klasycznej powinna znaleźć się na drugim miejscu.

Największe przeboje Klasyków Wiedeńskich

Joseph Haydn znany jest z trzech **symfonii**. Każda z nich odpowiada innej porze dnia; są to: *Symfonia No. 6 D-dur Le matin* (Poranek), *Symfonia No. 7 C-dur Le midi* (Południe), *Symfonia No. 8 G-dur Le soir* (Wieczór).

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Joseph Haydn, „Symfonia No. 6 D-dur „Le matin””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu fragment szóstej Symfonii *Le matin* (Poranek) Josepha Haydna. Utwór rozpoczyna się bardzo cichutko delikatną grą smyczków. Później muzyka narasta przez kilka taktów, można by to porównać do wschodzącego słońca. Następnie instrumenty dęte drewniane i smyczki wykonują żwawy, pośpieszny temat. Można doszukać się w dźwiękach granych przez instrumenty dęte drewniane odgłosów ptaków.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Joseph Haydn, „Symfonia No. 7 C-dur „Le midi””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu fragment siódmej Symfonii *Le midi* (Południe) Josepha Haydna. Początek to kilkukrotne powtórzenie motywu: głośny akord i kilka dźwięków w rytmie spokojnych kroków. Początek utworu utrzymany jest w tempie umiarkowanym. Później utwór ożywia się skrzypce prowadzą dialog z instrumentami dętymi drewnianymi.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Joseph Haydn, „Symfonia No. 8 G-dur „Le soir””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu fragment ósmej Symfonii *Le soir* (Wieczór) Josepha Haydna. Muzyka wykonywana przez orkiestrę symfoniczną jest żywa, radosna, optymistyczna. Kolejno na pierwszy plan wychodzą różne instrumenty smyczkowe, dęte drewniane a także rogi.

Wolfgang Amadeusz Mozart uważany jest za jednego z największych kompozytorów wszechczasów. Pomimo krótkiego, bo tylko trzydziestosześcioletniego życia, napisał około 600 utworów. Najśłynniejszym z nich jest *Requiem*, którego nie ukończył, gdyż zmarł w trakcie pisania, a dzieło dopisali jego uczniowie.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Wolfgang Amadeusz Mozart, „Requiem”, „Dies Irae”, 1791, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu część *Requiem* d-moll Wolfganga Amadeusza Mozarta – *Dies irae*. Ta część wykonywana jest bardzo szybko, bardzo głośno, dynamicznie i ognście. Chór śpiewa forte, dobitnie łaciński tekst. Orkiestra wykonuje bardzo szybki, motoryczny, ognisty akompaniament.

Mozart był także twórcą wielu popularnych dzieł **operowych**. Do najśłynniejszych należą: *Czarodziejski flet*, *Uprowadzenie z Seraju*, *Wesele Figara*, *Don Giovanni*. Wykonywane są do

dzisiaj w wielu teatrach operowych na świecie. *Aria Królowej Nocy* z *Czarodziejskiego fletu* jest jedną z najpopularniejszych **arii** operowych.

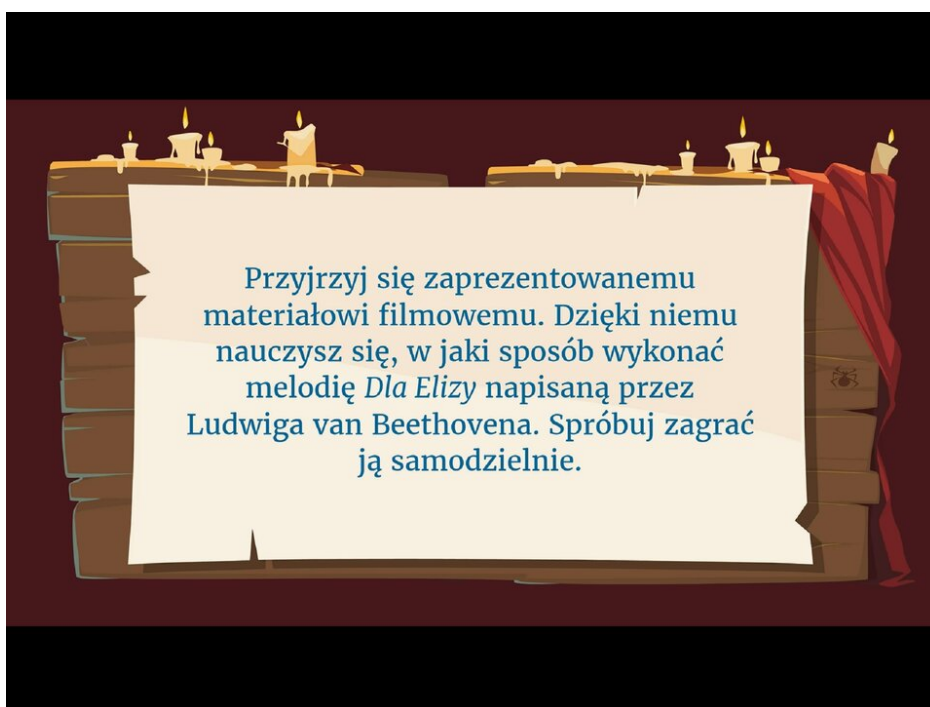
Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Wolfgang Amadeusz Mozart, „Czarodziejski flet”, 1791, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu "Aria Królowej Nocy z opery Czarodziejski flet" autorstwa Wolfganga Amadeusza Mozarta. Arię wykonuje bardzo wysoki głos żeński - sopran koloraturowy, aria jest bardzo trudna, oszałamiająca, zawiera bardzo trudne do zaśpiewania powtarzające się bardzo wysokie dźwięki. Utwór wykonany jest z akompaniamentem orkiestry. Utwór jest energiczny, pełen zapału, szybki, porywający.

Ludwig van Beethoven jest ostatnim kompozytorem klasycystycznym. Określa się go **prekursorem** romantyzmu, ponieważ jego twórczość charakteryzują cechy obu epok. Jego najsłynniejszą kompozycją jest *Sonata Księżycowa*. Pisał także wiele symfonii, które grane są przez największe filharmonie na świecie. Znanym utworem jest *Dla Elizy*, który prawdopodobnie został napisany dla jednej z wybranek kompozytora.

W jaki sposób zagrać *Dla Elizy*?

Film dostępny pod adresem </preview/resource/R179EUbMyGKmr>

Źródło: online-skills.

Film instruktażowy przedstawiający proste opracowanie utworu *Dla Elizy* Ludwiga van Beethovena na fortepian. Na początku pojawia się plansza z napisem: Przyjrzyj się zaprezentowanemu materiałowi filmowemu. Dzięki niemu nauczysz się, w jaki sposób wykonać melodię *Dla Elizy* napisaną przez Ludwiga van Beethovena. Później pojawia się

klawiatura fortepianu i czarne pole ponad nią. Na czarnym polu pojawiają się prostokąci opadające na klawiaturę. Partia prawej ręki zapisana jest za pomocą zielonych prostokątów, partia lewej ręki za pomocą niebieskich prostokątów. Kiedy prostokąt opada na klawiaturę, klawisze których należy użyć zapalają się na zielono i na niebiesko. W ten sposób zapisany jest fragment utworu “Dla Elizy” Ludwiga van Beethovena.

Zadania

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Wysłuchaj nagrania i zaznacz jego tytuł.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/P1CVgATuT>

☐ *Aria Królowej Nocy*

☐ *Oda do Radości*

☐ *Dla Elizy*

☐ *Eine Kleine Nachmusik*

Ćwiczenie 3

Zaznacz zdania prawdziwe.

☐

Ludwig van Beethoven napisał trzy symfonie, które odpowiadały różnym porom dnia.

☐

Najśłynniejszą formą muzyczną klasycyzmu była sonata.

☐

Wolfgang Amadeusz Mozart był twórcą wielu słynnych oper, np. *Czarodziejskiego fletu*.

☐

Joseph Haydn był prekursorem romantyzmu.

Ćwiczenie 4

Zaznacz kompozytorów, którzy zaliczani są do Wielkiej Trójki Klasyków Wiedeńskich.

☐

Ludwig van Beethoven

☐

Fryderyk Chopin

☐

Wolfgang Amadeusz Mozart

☐

Joseph Haydn

☐

Jan Sebastian Bach

Ćwiczenie 5

Cykl sonatowy składa się z czterech kontrastujących ze sobą części. Uporządkuj je zgodnie z właściwą kolejnością.

Część wolna

Część stylizowana tańcem

Część bardzo szybka

Część szybka

Ćwiczenie 6

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1AnStZFx>

Utwór do zadania 6, online-skills, CC BY 3.0

Na nagraniu część Requiem d-moll Wolfganga Amadeusza Mozarta - Dies irae. Ta część wykonywana jest bardzo szybko, bardzo głośno, dynamicznie i ogniście. Chór śpiewa forte, dobitnie łąciński tekst. Orkiestra wykonuje bardzo szybki, motoryczny, ogniisty akompaniament.

Wysłuchaj nagrania. Wpisz nazwisko kompozytora.

Ćwiczenie 7

Zaznacz, ile utworów napisał Wolfgang Amadeusz Mozart.

☐ ok. 300

☐ ok. 100

☐ ok. 600

Słownik pojęć

Aria

pieśń solowa z akompaniamentem instrumentalnym, wchodząca w skład opery, kantaty, oratorium i mszy, różniąca się od poprzedzającego ją często recytatywu rozwiniętą kantyleną, śpiewnością, stanowiąca wyodrębniony, samodzielny fragment.

Menuet

dawny francuski taniec dworski, pochodzenia ludowego, w metrum trójdzielnym, tempie umiarkowanym, tańczony parami (z charakterystycznymi drobnymi krokami tańczących, posuwistymi ruchami, ukłonami).

Opera

utwór dramatyczno-muzyczny, wokarno-instrumentalny, z akcją dramatyczną, monologami i dialogami ujętymi w libretcie, przeznaczony do wykonania na scenie (z odpowiednią scenografią), zwykle w specjalnie do tego celu zbudowanym teatrze operowym, również zwanym operą.

Prekursor

człowiek wyprzedzający swoje czasy, zapoczątkowujący jakąś ideę, jakiś kierunek.

Rondo

początkowo (XIII–XV w.) pieśń, zw. rondeau, jednogłosowa (rondellus) lub wielogłosowa, uprawiana przez truwerów i kompozytorów epoki średniowiecza; od XVIII w. instrumentalna forma muz., występująca bądź samodzielnie, bądź jako część (z reguły ostatnia) większych form, jak sonata, symfonia, koncert.

Scherzo

w okresie klasycyzmu trzyczęściowa forma instrumentalna (scherzo–trio–scherzo) wprowadzona przez L. van Beethovena do sonaty i symfonii w miejsce menueta.

Sonata

cykliczna forma muzyki instrumentalnej, składająca się najczęściej z 4 odrębnych, stanowiących zamkniętą całość części, zestawionych w odpowiedniej kolejności na zasadzie kontrastu agogicznego (kontrastu tempa), kontrastu wyrazowego i wspólnoty lub pokrewieństwa tonacji; także utwór muz. mający taką formę.

Symfonia

cykliczna forma orkiestrowa, zazwyczaj 4-częściowa, zbudowana zgodnie z zasadami cyklu sonatowego.

Tempo

szybkość wykonania utworu muz., zaplanowana przez kompozytora lub realizowana podczas wykonania, uznawana za jeden z elementów utworu.

Źródło:

encyklopedia.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

Joseph Haydn, „Symfonia pożegnalna nr 45”, „Menuet: Allegretto”, 1772, online-skills, CC BY 3.0

2

Wolfgang Amadeusz Mozart, „Eine Kleine Nachtmusik K 525”, „Allegro”, 1787, online-skills, CC BY 3.0

3

Ludwig van Beethoven, „Oda do Radości”, 1824, online-skills, CC BY 3.0

4

Joseph Haydn, „Symfonia No. 6 D-dur „Le matin””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

5

Joseph Haydn, „Symfonia No. 7 C-dur „Le midi””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

6

Joseph Haydn, „Symfonia No. 8 G-dur „Le soir””, fragment, 1761, online-skills, CC BY 3.0

7

Wolfgang Amadeusz Mozart, „Requiem”, „Dies Irae”, 1791, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

J. Chomiński, K. Wilkowska-Chomińska, *Historia muzyki cz. I*, 1990